

मी विठ्ठल पाहिला?

वारी अनुभव - लेख क्र. ११

- राजश्री कुलकर्णी (साऊथ ब्रुन्सविक, न्यूजर्सी)

२८ जून शनिवार: लोणंद मुक्काम

कालचा 'वाल्हे - निरा- लोणंद' हा दिवस भयंकर होता- आतापर्यंतचा सगळ्यात अवघड प्रवास! माऊली माझी रोज परीक्षा घेत होती. जेवणाचा नुसता विचार जरी केला, तरी पोटात भडभडून येत होतं. अर्थातच त्या रात्री जेवण घेतलं नाही.

आज लोणंदला मुक्काम होता. मुक्कामाचा हा सहावा दिवस!

'अलका धायगुडे सर्जिकल हॉस्पिटल'मध्ये फक्त झोपण्यापुरते गेले. त्यांच्या जनरल वॉर्ड (सामान्य प्रभाग) मध्ये सहा बेड्स होते. अखंड हॉस्पिटल नवीन कोरं-करकरीत होतं. परीक्षा घेता-घेता, एक अज्ञात शक्ती माझी पाठराखण करीत होती हे मात्र नक्की! बाथरूममधल्या पाण्याच्या बादली-मग पासून सगळं नवीन आणि स्वच्छ होतं. धायगुडे हॉस्पिटलमधे प्रातःविंधी आटोपून, डॉक्टरांच्या घरी सकाळी चहा घेतला. धायगुडेच्या सूनबाई डॉ. सारिका म्हणाल्या की, "वारीच्या रोग्यांवर त्या मोफत उपचार करतात. वारकरी येणार म्हणून स्वतः डॉक्टर तीन दिवस आधीपासून ऑटिबायोटिक घ्यायला सुरुवात करतात."

आमच्या देशमुख दिंडीच्या इतर वारकऱ्यांचा, लोणंदला, 'न्यू इंग्लिश स्कूल व ज्युनियर कॉलेज'मध्ये मुक्काम होता. साडे-आठ वाजता आमच्या मुक्कामाच्या ठिकाणी आले. शाळेच्या मागे चालत गेल्यानंतर त्यांची दोन-तीन शौचालये होती. ती स्वच्छ रहावी म्हणून त्यांना कुलुपं होती. आज थोडा डायरिया झाल्यासारखा वाटत होता. त्यात रजःस्वला होते. पहिला दिवस होता. मात्र कालच्या मानाने आजचा दिवस नक्कीच थोडा सोपा होता. सुदैवाने आज संपूर्ण दिवस आराम होता.

त्या दिवशी लोणंदलाच मुक्काम असल्यामुळे, सकाळी आणि संध्याकाळी, दोन वेळेस अण्णांचं प्रवचन होतं. प्रवचन सुरू व्हायला थोडा अवकाश होता. अण्णांशी बोलायची संधी मिळाली. त्यांना विचारलं की, "अमेरिकेला परत गेल्यानंतर माझ्या एकवीस वर्षांच्या

मुलाला 'वारी'बद्दल काय सांगू?" तर ते म्हणाले, "प्रत्येक गोष्टीत चैतन्य आहे, ना? विठ्ठलातदेखील चैतन्य आहे. त्या चैतन्याला भेटायला गेले होते, असं सांगं."

शाळेच्या मुख्याध्यापिका, सौ. वाघमारे, प्रवचन ऐकण्यासाठी वारकऱ्यांमध्ये सामील झाल्या होत्या. त्यांच्या कक्षात त्यांच्या अनुभवाबद्दल बोलत असताना त्या म्हणाल्या, की "खरंतर शाळेमागे शौचालये बांधलेली आहेत. पण तरीही आजूबाजूला बरीच घाण होते. वारकरी गेल्यानंतर शाळा साफ करायला दोन-तीन दिवस लागतात". स्वतःच्या गाडीतून त्या काही वारकरी बायकांना हॉस्पिटलमध्ये घेऊन गेल्या. त्या बायकांच्या पायाला फोड आले होते. तर काहींना गरमीचा त्रास झाला होता. मुख्याध्यापिकाबाईंचा नवरा, श्री वाघमारे स्वतः डॉक्टर होते. मला होत असलेला गरमीचा त्रास बघून, त्यांनी सकाळी दोन आणि संध्याकाळी दोन अशा सूतशेखर गोळ्या घ्यायला सांगितल्या. याचे इतर दुष्परिणाम नव्हते. गर्मीसाठी आवळकंठी खायला सांगितली.

रमाताई ठाकूर आणि सरोजताई कुलकर्णी या दोघीही, लीलाताईप्रमाणे सेवेसाठी आलेल्या महिला, स्वयंपाकघराच्या व्यवस्थापन-समितीवर होत्या. रमाताईकडे 'आजीबाईचा औषधी बटवा' होता. मला लवकर बरं वाटावं म्हणून त्यांनी मला त्यांच्याजवळचा 'आल्याचा पाचक रस' दिला. आलं, लिंबू, जेष्ठमध, तूप असं एक वाटण पण खायला दिलं. थंड पाण्यात सब्जा (तुळशीचं बी)घ्यायला सांगितलं.

वारकरी खूप म्हणजे, कपाळाला बुक्का आणि गळ्यात तुळशीमाळ! वारकरी गळ्यात जी तुळशीमाळ घालतात, त्या माळेचे मणी तुळशीच्या झाडाच्या खोडापासून बनवलेले असतात. आणि असं म्हणतात, की ती तुळशीची माळ शरीराला थंडावा देते.

एक गोष्ट मला कळत नाही, की जर माझ्यासारखाच सगळ्यांना उन्हाचा त्रास होत असेल, तर 'अगदी पहाटे' उठून सगळे वारकरी चालायला सुरुवात कां करीत नाहीत? अर्थात, वारी ही वर्षानुवर्षे चालली आहे. प्रत्येक गोष्टीत काही तरी तथ्य असणारच. हे खरं असलं, तरी कालानुसार/सोयीनुसार काही बदल करायला हरकत असू नये, असा विचार मनाला चाटून गेला.

त्या दिवशी प्रवचनात अण्णांनी जानेश्वरीमधला एक श्लोक घेतला. त्याचं विश्लेषण करताना ते म्हणाले की, "मोक्ष मिळवायचा असेल, सुखाची प्राप्ती करायची असेल, तर एकच उपाय आहे, 'सतत नामस्मरण करणे!'" प्रवचनानंतर वारकऱ्यांनी फुगड्या, घातल्या. हरिपाठ, भजनं, गीता, रामरक्षा, मारुती-स्त्रोत्र, भारूडं इ. म्हटली. (भारूड म्हटलं, की एकनाथांचं नाव समोर येतं. प्रतिकात्मक स्वरूपात सासरे, नणंद अशा घरातल्या लोकांच्या उपमा घेऊन सर्वसामान्यांसाठी लिहिलेली लोकगीतं म्हणजे भारूड!)

रात्री परत 'अलका हॉस्पिटल'मध्ये फक्त झोपण्यापुरती गेले. डॉ. वाघमारेंनी सांगितल्याप्रमाणे सूतशेखर या आयुर्वेदिक गोळ्या घ्यायला सुरुवात केली. त्या दिवशी संपूर्ण आराम केल्यामुळे बरं वाटत होतं.

उत्सुकतेनी वाट बघू लागले दुसऱ्या दिवसाची... दुसऱ्या दिवशी होते 'उभे रिंगण!' (क्रमशः)